

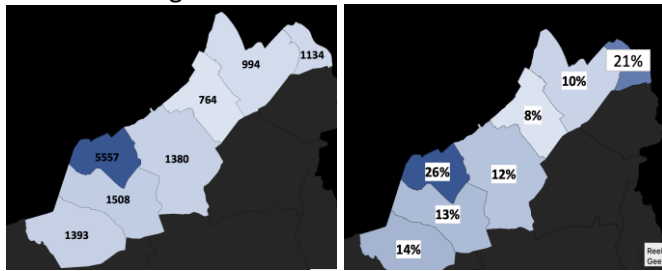
Raadsvragen begroting 2024

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
1.	PvdA/GroenLinks	0	Alle	Algemeen: Bij het behandelen van de voorjaarsnota kregen wij de zeer zinvolle aanvulling welk deel van de begroting nog door de raad te beïnvloeden was. Dat bleek een miniem deel te zijn. Vraag 1: Kan dit punt in de auditcommissie behandeld worden? Vraag 2: Over welk deel van deze begroting kunnen wij als raad nog beslissen? Vraag 3: Welk deel van deze begroting 2024 is nu nog beïnvloedbaar?	1. Het punt van beïnvloedbare budgetten kan worden meegenomen bij de ZBB (Zero Based Budget Begroting) en als zodanig worden behandeld in de auditcommissie. 2. U kunt over de gehele begroting beslissen en behoudt altijd het recht om moties in te dienen en te amenderen. Verder bepaalt u samen met het College ook bij wettelijk verplichte taken over de gewenste kwaliteit, waardoor u ook op schijnbaar niet beïnvloedbare budgetten invloed heeft. Een en ander kan wel betekenen dat er een keuze tot herallocatie van middelen plaats moeten vinden. 3. Zie het antwoord bij 2.
2.	PvdA/GroenLinks	2	Nota van aanb.	Algemeen septembercirculaire: Vraag: Kunt U per jaar aangeven wat de verschillen (pos./neg.) Zijn van de septembercirculaire t.o.v. de verwerkte meicirculaire?	Uitkomsten septembercirculaire komen voor de begrotingsbehandeling in een raadsinfo. 2023 + 128K 2024 + 162K 2025 + 89K 2026 + 19K 2027 + 348K
3.	PvdA/GroenLinks	9	1a	Regionale ontwikkelingen jeugdhulp: Een belangrijke kanttekening bij de ontwikkelingen rond de Hervormingsagenda is de onzekerheid die de landelijke politieke situatie met zich meebrengt. Vraag: Welke situatie doelt U hier specifiek op?	De onderhandelingen tussen gemeenten en rijk, rondom de hervormingsagenda hebben veel tijd gevraagd. Vlak voor de zomer is er een akkoord bereikt. Vervolgens was er een periode onzekerheid wat de val van het kabinet betekende voor de uitvoering van de Hervormingsagenda. Dat is de situatie waaraan in deze tekst wordt gerefereerd. Inmiddels liggen er voorgenomen implementatieplannen ter consultatie bij de J42 (42 jeugdhulpregio's) en gemeenten. Hoewel de grote lijnen van de Hervormingsagenda bekend zijn, is de uitwerking voor wat dit concreet betekent voor gemeenten nog niet op alle punten duidelijk en concreet. Meer duidelijkheid hierover wordt verwacht in het vierde kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024.
4.	PvdA/GroenLinks	9	1a	Jeugdgezondheidszorg: U refereert naar een bewezen 1000 dagen. Vraag: Kunt U toelichten hoe dat vastgesteld is? Is dat landelijk bewezen? Of.....?	Dat de eerste 1000 dagen voor mensen een kritische periode is in de ontwikkeling, blijkt uit verschillende onderzoeken. Juist in deze periode (die begint op het moment van de conceptie) is de ontwikkeling die een kind doormaakt het grootst. De effecten van negatieve invloeden hebben in deze fase dan ook veel invloed. O.a. Tessa Rooseboom (Hoogleraar Amsterdam UMC) heeft hier 2 boeken over geschreven. Roseboom is bekend geworden naar aanleiding van een onderzoek, waarin

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
					ze is nagegaan hoe de kinderen die zijn verwekt en geboren in de hongerwinter (1944/45), zich hebben ontwikkeld. Zij schreef daarover 2 boeken: 'Baby's van de hongerwinter' (2010) en 'De eerste duizend dagen' (2018). De landelijke aanpak Kansrijke Start is onder andere gebaseert op dit gedachtegoed. Ander relevant onderzoek is bijvoorbeeld de literatuurstudie van Detmar en de Wolff (2019).
5.	PvdA/GroenLinks	17	1c	Onderwijshuisvesting: IKC-1 is de begroting bijgesteld van 7,2 naar 8,1 naar nu 10,5 Mln€. Een opstap van nu 30%. Vraag: Is dit puur een inflatie opstap of is er ook meer?	De stijging van de bouwkosten voor het schoolgebouw leiden tot een flinke kostenstijging van het schoolgebouw. De BDB index (Bouwkosten data) geeft een prijsstijging van 17.2% en de marktprijzen van de bouw stijgen ook nog steeds; de kosten komen vermoedelijk uit rond de 10,5 miljoen euro. Mocht er eerder een definitieve raming zijn, dan wordt het college en de raad geïnformeerd en gevraagd om het budget te bekrachtigen.
6.	PvdA/GroenLinks	17	1c	Bestuursakkoord: De wens om (niet geplande) 24-uurs niet geplande zorg te krijgen in het zorggebied Oude IJsbahn staat in het bestuursakkoord. Vraag 1: Is hier binnenkort een overleg voor gepland Vraag 2: Wat is de status in het maken van afspraken omtrent deze 24-uurs (niet-geplande) zorg.	Op 13 november a.s. gaan we met de commissie Samenleven & Bestuur nader in gesprek over de inhoud en functie van een 24-uurs zorgsteunpunt. De inhoudelijke ontwikkeling van zorg en welzijn in de woonzorgzones is onderwerp van gesprek in een bestuurlijk overleg met de diverse zorg- en welzijnsorganisatie in Hattem. 2. Het voornemen is om in 2024 middels een vorm van een lokaal zorgakkoord inhoudelijk richting te geven aan de invulling van zorg en welzijn in de woonzorgzones. De invulling van een 24-uurs zorgsteunpunt maakt hier onderdeel van uit.
7.	PvdA/GroenLinks	24	1d	Gymzalen: De visie t.a.v de gymzalen kunnen we zeer binnenkort verwachten. Vraag: Wat is er nu in het programma 2024 voor de gymzalen opgenomen? Kunt U dat aanwijzen of indien niet zichtbaar apart via deze vraag beantwoorden?	De visie gemeentelijke gymzalen zal in de commissievergadering van 13 november a.s. worden gepresenteerd. Vervolgens zal er een voorstel via het college aan de raad worden voorgelegd. Nadat er een besluit wordt genomen over de toekomst van de gemeentelijke gymzalen zal het MJOP worden aangepast. Tot die tijd zal alleen noodzakelijk onderhoud plaats vinden zodat de gemeentelijke gymzalen veilig gebruikt kunnen worden. In het MJOP is uitgegaan van continuering van het huidige gebruik van de gymzalen.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord																									
					<table><tr><td>Omschrijving</td><td>2024</td><td>2025</td><td>2026</td><td>Totaal</td></tr><tr><td>Gymzaal Eijerdijk</td><td>€ 37.340</td><td>€ 5.182</td><td>€ 40.319</td><td>€ 82.841</td></tr><tr><td>Gymzaal De Hunze</td><td>€ 36.918</td><td>€ 10.904</td><td>€ 42.234</td><td>€ 90.056</td></tr><tr><td>Gymzaal Spoorstraat</td><td>€ 53.423</td><td>€ 132.497</td><td>€ 63.939</td><td>€ 249.859</td></tr><tr><td>Totaal</td><td>€ 127.681</td><td>€ 148.583</td><td>€ 146.492</td><td>€ 422.756</td></tr></table>	Omschrijving	2024	2025	2026	Totaal	Gymzaal Eijerdijk	€ 37.340	€ 5.182	€ 40.319	€ 82.841	Gymzaal De Hunze	€ 36.918	€ 10.904	€ 42.234	€ 90.056	Gymzaal Spoorstraat	€ 53.423	€ 132.497	€ 63.939	€ 249.859	Totaal	€ 127.681	€ 148.583	€ 146.492	€ 422.756
Omschrijving	2024	2025	2026	Totaal																										
Gymzaal Eijerdijk	€ 37.340	€ 5.182	€ 40.319	€ 82.841																										
Gymzaal De Hunze	€ 36.918	€ 10.904	€ 42.234	€ 90.056																										
Gymzaal Spoorstraat	€ 53.423	€ 132.497	€ 63.939	€ 249.859																										
Totaal	€ 127.681	€ 148.583	€ 146.492	€ 422.756																										
					Alle bedragen zijn incl. btw																									
8.	PvdA/GroenLinks	31	2a	Bestuursakkoord. Uit het programma halen wij niet goed wat de status is van Natuur,ecologie en biodiversiteit. Vraag: Waar in het programma kunnen wij terugvinden wat hiervoor gepland is en welk budget daarvoor gereserveerd is?	Het is juist dat de begroting geen status bevat van de verschillende opgaven/doelen als natuur, ecologie of biodiversiteit. In de begroting geven we aan welke activiteiten we in 2024 gaan oppakken en wat dat mag kosten. We hebben geen afzonderlijke overzichten voor bijvoorbeeld natuur, ecologie of biodiversiteit.																									
9.	PvdA/GroenLinks	31	2a	Bestuursakkoord. Zie ook vraag 6 maar dan het natuurinclusief bouwen. Vraag: Wat is er t.a.v. natuurinclusief bouwen geregeld of moet nog geregeld worden. In het bestemmingsplan buitengebied zijn kaders gesteld maar hoe zit dat bij andere Nieuwbouw?	In het afwegingskader van zowel bestemmingsplan 't Veen als Bestemmingsplan Buitengebied hebben we in het afwegingskader kaders gesteld over het natuurinclusief bouwen. Bij overige nieuwe inactieven gaan we met de ontwikkelaars in gesprek over het natuurinclusief bouwen en borgen we dit door hierover kwaliteitseisen mee te nemen in de beoordeling van het initiatief. Dit is ook verwoord in het nog vast te stellen programma Wonen. In de toekomst zullen we dit onderwerp verder vormgeven in het Omgevingsplan Hattem.																									

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
10.	PvdA/GroenLinks	32	2a	Bestuursakkoord. De klimaatnotitie Hattem actualiseren we. Vraag: Wanneer staat deze actualisatie gepland?	De geldende programmadoelen voor duurzaamheid zijn door u vastgesteld in de Klimaatnotitie 2020. De herijking die gaande is zullen een geactualiseerd programma duurzaamheid 2024-2028 opleveren en zal in het eerste kwartaal 2024 aan u worden voorgelegd.
11.	PvdA/GroenLinks	32	2a	Bestuursakkoord. Het verduurzamen van woningen. Vraag: Waar in het programma kunnen wij terugvinden wat hiervoor gepland is en welk budget daarvoor gereserveerd is? Of kunt U aangeven wat er voor gepland/gereserveerd (€) is?	Op 10 oktober jl heeft u een raadsinformatiebrief ontvangen over Hattems IsolatiePlan. Het plan van aanpak schetst onze inzet op dit thema. Voor gemeente Hattem is in de eerste tranche 2023 en de tweede tranche 2024 in totaal € 305.140,- beschikbaar voor 209 koopwoningen. Dit komt neer op een bedrag van gemiddeld €1.460,- per woning. Voor de derde tranche 2025 is tevens een bedrag toegezegd door het ministerie van BZK.
12.	PvdA/GroenLinks	33	2a	Omgevingsplan Hattem: Vraag: Kunt U de stappen en tijdslijnen voor het maken van het Omgevingsplan schetsen. In 2024 wordt daar mee begonnen maar wanneer verwacht U dat het plan klaar is?	Er is een transitieplan in de maak waarin de stappen om te komen tot een omgevingsplan worden opgenomen. Onderdeel van dat transitieplan is de planning en bepalen we hoe we invulling geven aan de overgangsperiode die geldt tot 2032. Daar waar mogelijk wordt samengewerkt met de H2O partners.
13.	PvdA/GroenLinks	33	2a	Communicatie: Vraag: Wordt de raad wel/niet vooraf betrokken bij de communicatie onaar de burgers over de omgevingswet?	Belangrijk om te constateren is dat er 2 sporen zijn: 1. participatie onder de Omgevingswet en 2. communicatie over de invoering van de Omgevingswet. Ad 1. Er loopt een project over participatie (breed) waarin de Omgevingswet en ook de rol van de raad wordt meegenomen. Ad 2. Dit betreft informatievoorziening aan inwoners. Er is regionaal en ook in H2O-verband een communicatieplan gemaakt. Uitgangspunt daarbij is dat op de website van de gemeente basale informatie wordt gegeven. Specifieke communicatie vindt plaats met initiatiefnemers en aanvragers van vergunningen op het moment dat zich die voordoen. Er is een bijeenkomst in de maak voor derde partijen (o.a. ontwikkelaars, architecten, bouwondernemingen) om de gevolgen van de Omgevingswet te duiden. Deze bijeenkomst wordt in ieder geval in H2O-verband georganiseerd en mogelijk breder in de regio Veluwe.

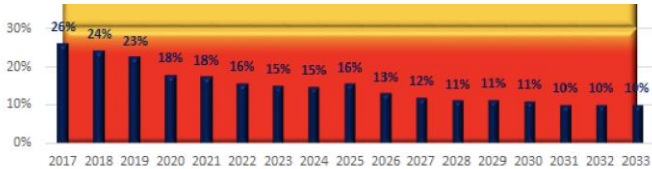
Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
14.	PvdA/GroenLinks	33	2a	Financieel: Vraag: Kunt U in een meerjarenoverzicht aangeven wat de kosten voor de omgevingswet zijn en hoeveel het rijk/provincie? in die kosten bijdraagt?	Het transitieplan in wording zal een paragraaf bevatten waarin de kosten van het nog te lopen traject op hoofdlijnen worden geraamd. In principe dragen Rijk en provincie niet bij aan de kosten van de invoering van de nieuwe wet; anders dan de voorbereidingskosten die zij zelf maken. De ontwikkeling van het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) bijvoorbeeld komt voor rekening van het Rijk. De aansluiting daarop, de gemeentelijke systemen die daar voor nodig zijn, komen voor rekening van de gemeente zelf.
15.	PvdA/GroenLinks	34	2a	Landelijk gebied en stikstof: Wanneer wordt de raad geïnformeerd over het VLGG (Vitaal Landelijk Gebied Gelderland) en wie is de trekker van dit proces, provincie of gemeente?	De provincie Gelderland is trekker van het VLGG. De gemeenteraad zal worden geïnformeerd als het concept VLGG langs GS is geweest (februari 2024).
16.	PvdA/GroenLinks	34	2a	Wonen: Wanneer krijgen we de bekende lijst met woon initiatieven?	Deze lijst zal bij de behandeling van de najaarsnota worden verstrekt. Binnen het programma Wonen – vast te stellen in het eerste kwartaal 2024 – zal een alternatief monitoringssysteem worden voorgesteld.
17.	PvdA/GroenLinks	34	2a	Landelijke en regionale ontwikkelingen: U gaat samen met de kop van de Veluwe verkennen welke extra inzet nodig is voor het oplossen van het lokale en regionale woningtekort. Naar onze mening is de woondeal gesloten ook op het niveau van de “Kop van de Veluwe” met een deal van bruto 12.730 woningen. Vraag: Wat gaat U nu verkennen?	De Woondeal is afgesloten via de Regio Noord-Veluwe, maar wordt ook geïntegreerd in de Samenwerkingsagenda Kop van de Veluwe. De woondeal gaat over de periode tot en met 2030. In de Samenwerkingsagenda kijken we naar de wat langere termijn voor woningbouw (periode tot 2040), maar ook naar de huidige knelpunten bij de ontwikkelingen van woningen (netcongestie, stikstof, hoge rente, stijgende prijzen, etc.). Ook het raakvlak met andere aspecten binnen de ruimtelijke ordening komt nadrukkelijk aan de orde. Dit doen we gebiedsgericht, waarbij de samenwerking tussen de gemeenten intensiever is dan in de klassieke sectorale benadering van de volkshuisvesting.
18.	PvdA/GroenLinks	34	2a	Tijdelijke huisvesting en flexwoningen: Vraag: Welk bedrag is begroot voor 2024?	€ 125.000. Dit is exclusief realisatiekosten.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
19.	PvdA/GroenLinks	36	2a	Duurzaamheid: Wanneer krijgt de raad het programma duurzaamheid 2023-2027 ter beschikking.	De herijking die gaande is zullen een geactualiseerd programma duurzaamheid 2024-2028 opleveren en zal in het eerste kwartaal 2024 aan u worden voorgelegd.
20.	PvdA/GroenLinks	37	2a	RES: In de omgevingsvisie is vastgesteld dat er nog 15ha zon op land in het poldergebied mogelijk is. Vanuit de provincie is aangegeven dat windmolens niet mogen. Vraag: Aan welke mogelijkheden moeten wij denken?	Op het grondgebied van Hattem wordt vanuit de RES voorsnog niet gedacht aan windenergie. Zon op land wordt wel gezien als mogelijkheid en de polder is daar één van de logische zoekgebieden voor. Naast duurzame opwekking van energie is vermindering van gebruik van niet-duurzame energie en besparing van energie essentieel voor het behalen van de duurzaamheidsdoelen. Isoleren, slim combineren van vraag en aanbod op verschillende niveaus, zijn daarvoor belangrijke strategieën. Bovendien zal op termijn een geoptimaliseerd energienet de volgende fase van de een gewijzigde balans in vraag en aanbod moeten faciliteren dat verder gaat dan alleen oplossen van netwerkcongestie.
21.	PvdA/GroenLinks	37	2a	Smart Energie Hub. Vraag: Heeft U informatie waar we aan moeten denken en is dat ook van toepassing op het Hattemse deel van H2O.	Wij faciliteren onderzoeken naar Smart Energy Hubs op Hattems grondgebied. Een voorbeeld van zo'n lopend onderzoek wordt nu gedaan door het parkmanagement op H2O. Dit onder de paraplu van de Green Deal Hattem.
22.	PvdA/GroenLinks	38	2a	Nationaal isolatieprogramma. Vraag: Is er een volgordeschema van welke buurt eerst en welke buurt daarna aan de beurt komt tot in iedergeval ultimo 2024?	In het Hattems Isolatie Plan worden de belemmeringen om te isoleren zo veel mogelijk worden weg genomen voor woningeigenaren. Er wordt ingezet op een buurtgerichte aanpak met een collectieve inkoopactie voor heel Hattem. Verder zullen ook woningeigenaren die buiten de subsidiedoelgroep vallen profijt krijgen van een collectieve inkoopactie.
23.	PvdA/GroenLinks	38	2a	Duurzaamheidsfonds: Inmiddels is er raadsinformatie over dit onderwerp. Vraag 1: Is er geld gereserveerd voor dit fonds in de periode 2024-2027. Vraag 2: Moet de gemeente garant staan voor dit fonds of is er landelijk e.e.a. geregeld? Vraag 3: Komen er ook limieten aan dat fonds?	
24.	PvdA/GroenLinks	39	2a	Gemeentelijk vastgoed: Vraag: Is er een financiële reservering voor het verduurzamen van het vastgoed gemaakt? Indien ja, hoeveel? Indien nee, dat zou toch moeten?	Verduurzaming is voor een deel opgenomen in het mjop, bij vervanging of groot onderhoud wordt verduurzaming meegenomen. Daarnaast is er een een Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DuMaVa) subsidie aangevraagd voor het vervangen van het enkel glas bij het Stadhuis.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
25.	PvdA/GroenLinks	39	2a	Duurzame mobiliteit. Vraag 1: Kunt U concreet aangeven wat u bedoelt met een “Wankele basis” voor de haalbaarheid van de deelauto’s? KPN (Werkgeer Tonny Keizer) keert 40 cent per gefietste km woon-/werk-verkeer uit om de mensen de auto uit te krijgen. Vraag 2: Idee om de fiets ook voor de medewerkers te promoten?	Het college heeft een ambitie op het gebied van deelauto’s en elektrisch vervoer. In dat kader hechten we belang aan de aanwezigheid van een deelautosysteem in Hattem. De gemeente en private partijen voor deelauto’s en publieke laadpalen delen de ambitie om meer mobiliteit elektrisch te maken. Eind 2023 loopt het contract met MyWheels af. MyWheels heeft aangegeven de casus Hattem een “wankele basis” te vinden voor verdere investeringen. Er zijn op dit moment twee deelauto’s in Hattem die voor het merendeel door het personeel van gemeente Hattem worden gebruikt. De gemeente heeft een garantstelling verleend voor een minimale omzet voor deze periode. Die minimale omzet is voor het merendeel van de 24 maanden bereikt. Er is slechts voor enkele maanden beroep gedaan op de garantiebepaling. Wij zullen deze mogelijkheid meenemen in het duurzaamheidsprogramma 2024-2028. HR kijkt ook naar een ‘groen arbeidscontract’.
26.	PvdA/GroenLinks	41	2b	Bestuursakkoord: Fair Trade gemeente. Vraag: Staat dit punt uit het bestuursakkoord ook in dit programma?	Wij nemen u in het eerste kwartaal 2024 graag mee in de keuzes van het programma duurzaamheid 2024-2028.
27.	PvdA/GroenLinks	46	2b	Fietsplan: Hattem scoort hoog op het aantal fietsbewegingen per dag. Vraag 1: Uit welke rapportage haalt U deze informatie en wilt U deze met ons delen? De fietsroute Apeldoorn Zwolle potentie én ambitie. Vraag 2: Wat is de status van dit project en? Zit er ook budget in de plannen?	De informatie over het aantal fietsbewegingen per dag was tot 2017 afkomstig uit het OViN (Onderzoek Verplaatsingen in Nederland) en daarna uit diens opvolger; het ODiN (Onderweg in Nederland). Zij stellen verschillende kaarten beschikbaar zoals de volgende kaart: Op de kaart: Fietsgebruik Sport en bewegen in cijfers. Hierin is het fietsgebruik weergegeven en worden gemeenten met elkaar vergeleken. De Hattemse verhoudingen overstijgen het landelijk gemiddelde ruimschoots. Voor wat betreft de fietsroute Apeldoorn-Zwolle is de provincie aan zet. Er is hiervoor geen uitvoeringsbudget benodigd van gemeente Hattem in 2024.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
28.	PvdA/GroenLinks	47	2b	Monumenten: Voor 2024 is 14.000€ begroot. Vraag: Zijn er ook bedragen voor 2025-2027 begroot?	Nee. Voor de periode na 2024 wordt nagedacht over een combinatie met subsidies voor duurzaamheid. In 2024 volgt hiervoor een separaat voorstel.
29.	PvdA/GroenLinks	49	2b	Wegen: Ierstweg; Verlengde Parklaan, Wij willen de hoogte van investeringen bespreken in het kader van hoe financieel gezond de gemeente is.	Bij het onderhoud van wegen wordt gekeken naar oplossingen als compleet vervangen (Uitgangspunt MIP), maar ook levensduur verlengen door deels beperkt onderhoud. De uiteindelijke investering zal afhangen van het t.z.t. door het college gekozen scenario en valt mogelijk lager uit dan het nu op de MIP opgenomen investeringvolume. De ondergrens voor onderhoud is dat er geen kapitaalvernietiging op kan treden. Dit is een toetspunt van de provincie.
30.	PvdA/GroenLinks	49	2bRA	Klompenpaden: Vraag: Hoe groot is het bedrag dat de gemeente moet betalen in 2023 en 2024?	In 2023 lagen de kosten op € 2.000 per Klompenpad per jaar (totaal 2 Klompenpaden). Per Klompenpad zouden we € 3.000 per jaar betalen, maar we kregen vanuit de provincie € 1.000 korting (subsidie) per jaar. Deze subsidie vervalt per 2024 en daarnaast heeft Stichting Landschapsbeheer Gelderland, die de Klompenpaden beheert, te maken met prijsstijgingen waardoor de exploitatie van het beheer onder druk is komen te staan. De prijsstijging vanaf 2024 is € 500 per Klompenpad. Vanaf 2024 is het bedrag per Klompenpad € 3.500 per jaar. Voor het Klompenpad Kids, die in september 2023 is geopend, ligt dit bedrag lager, namelijk op € 2.500. Totale kosten vanaf 2024 zijn € 9.500 per jaar.
31.	PvdA/GroenLinks	49	2b	Kostendekkendheid Begraafplaats: Voor 2024 raamt U 485.000€ aan lasten en 390.000€ aan baten is 80% van de lasten. Voor 2023 is de uitkomst zelfs 90%. Dat valt toch nog steeds binnen de 70% doelstelling voor de kostendekkendheid? Vraag: Waarom wilt U toch met voorstellen op de kostendekkendheid komen?	De opbouw van de kostendekkendheid is opgenomen in paragraaf A-lokale heffingen. De kosten zijn inclusief overhead begroot op € 457K De opbrengsten zijn begroot op € 237K Een en ander betekent een dekkingspercentage van 52%.
32.	PvdA/GroenLinks			Vervangen steiger de Waa: Vraag: Wie zijn de direct betrokkenen in de participatie?	In de participatie worden in ieder geval de volgende stakeholders betrokken: Visvereniging, direct omwonenden Hessenweg, VLMH, Waterschap Vallei en Veluwe. Basisschool De Zaaier wordt niet actief betrokken, maar wel geïnformeerd over de voortgang.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
33.	PvdA/GroenLinks	92	4a	Ketens/teams. -/- 1,295 Mln€ Om de balans te herstellen in de verhouding vast/eigen personeel en externe inhuur wordt de personeelsformatie fasegewijs in de periode 2024 t/m 2027 uitgebreid met naar verwachting 24,9 fte. Tegenover het aannemen van EP staat het verlagen van AP. Vraag: Kunt U voor de periode t/m 2027 aangeven wat deze personele aanpassing voor effect heeft op de financiële lasten?	Het betreft hier de toelichting van de toename van kosten zoals verwerkt voor de doorbelasting. De netto last voor de exploitatie is afhankelijk van dekking uit projecten als 't Veen en investeringen, leges, tarieven, subsidies etcetera.
34.	PvdA/GroenLinks	0	Alle	Meerjarenraming Investerings: Voor de investeringen is 3,6% rente gerekend. En er is 7,1+16,3+9,5+9,1 Mln gepland in 2024 t/m 2026. Totaal 42 Mln€. Dit legt een behoorlijk beslag op de jaarlasten. Grofweg 1,5 Mln€ rente en aflossing 1,3 Mln€ als je 1/30^e deel moet aflossen en 3,6% rente over het bedrag moet betalen. Dusdanig dat het voorstel is om een flinke OZB-verhoging van 7,5% naast de indexering door te voeren. Vraag 1: Stel we willen deze 7,5% niet doorvoeren. Hoeveel van deze investeringen moeten wij dan doorschuiven naar na 2027? Vraag 2: Om ons goed te kunnen buigen over de investeringen hebben we om het excel bestand gevraagd in plaats van het met de onleesbare afdruk in het programma te moeten doen.	<u>Vraag 1:</u> Als de technische OZB-verhoging met jaarlijks, ingaande 2025, 7,5% niet wordt doorgevoerd betekent dit een bijstelling van de inkomsten met voor: 2025: € 283.500 2026: € 627.500 2027: € 1.041.000 Het volume aan kapitaallasten bedraagt voor 2027 ruim € 2,4 miljoen (Zie het beschikbaar gestelde MIP) Het gevraagde overzicht is reeds verstrekt.
35.	PvdA/GroenLinks			Solvabiliteit: Het percentage dat bij ongewijzigd beleid voor de solvabiliteit is berekend daalt onder de 20% en wordt beoordeeld als het meest risicovol. Conclusie zou dus kunnen zijn: Wijzig het beleid wel. Betere solvabiliteit is bijv. minder lenen is keuzes maken. Vraag: Wat is wat de gemeente Hattem betreft een minimum percentage waar de solvabiliteit nu en op de lange termijn niet onder mag duiken?	Kengetallen geven een indicatie van de ontwikkeling van de financiële positie. Het strak 'hanteren' van een norm is niet wenselijk omdat beleid zich niet in een getal laat vangen. Dit geldt ook voor het percentage solvabiliteit. Zo heeft o.a. de inflatie van afgelopen jaren gezorgd voor sterk toenemende investeringskosten die niet vanuit het eigen vermogen afgedekt kunnen worden. Wijziging van het beleid in de vorm van bijvoorbeeld af- in plaats van uitstellen is een bestuurlijke keuze.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
					
36.	PvdA/GroenLinks	122	D	Renterisico op nog aan te trekken leningen: In deze begroting hebben wij uit praktische overwegingen de extra (nog niet bekende) aflossingsverplichtingen, die de nieuw aan te trekken leningen met zich mee kunnen brengen, niet meegenomen. Vraag 1: Leg alsjeblieft uit of dit een flink risico is voor de periode of juist voor de jaren na 2027? Vraag 2: 25,8 Miljoen aflossen is toch grofweg elk jaar 1 Miljoen lasten op onze begroting? U heeft ook een doorkijk naar 2031 gemaakt. Zitten deze lasten daar dan niet in?	Vraag 1: Op basis van de huidige uitgangspunten wordt het risico niet groter dan het renterisico zodat nu in de begroting is opgenomen. In de paragraaf weerstandsvermogen is met een cumulatieve rentestijging van jaarlijks 0,25% rekening gehouden. Vraag 2: Aflossingen zijn uitgaven en geen kosten en maken geen onderdeel uit van de exploitatiebegroting. Grote aflossingverplichtingen kunnen leiden tot een nieuwe financieringsbehoefte waardoor rentelasten wel drukken op de exploitatie. Op grond van de verwachte meerjarenfinancieringsbehoefte (waarin verdisconteerd aflossingen) is rente begroot.
37.	PvdA/GroenLinks	122	D	Waarschijnlijk staat het er wel ergens in maar wij konden het niet direct vinden. Het afnemende risico op het H2O bedrijventerrein. Vraag: Zijn de gunstige ontwikkelingen van H2O verwerkt in deze begroting? Waar is dat zichtbaar? Indien dat niet zo is, kunt U dat toelichten?	De gunstige ontwikkeling is verwerkt en te vinden bij de specifieke risico's zoals opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen (blz. 104). Ten opzichte van de begroting 2023 (€ 690.000) is het risico verlaagd met € 484.000 naar € 206.000.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
1.	ChristenUnie	5	1	Is het niet wijs om naast eenzaamheid en analfabetisme (laatste alinea pag 5) ook laaggecijferdheid als speerpunt te nemen? Zie bijv. https://www.movisie.nl/artikel/laaggecijferdheid-onderschat-probleem. Het is een probleem van vergelijkbare grootte. Bij programma 1d wordt rekenen wel genoemd (bovenaan blz 26).	Laaggecijferdheid komt met regelmaat voor naast laaggeletterdheid omdat hier ook een verband is met (de duur van) het gevolgde primaire onderwijs. In veel programma's van laaggeletterdheid wordt daar ook een check op gedaan, maar goed om dit ook expliciet op te nemen als speerpunt hieraan gekoppeld.
2.	ChristenUnie	29	2	Veluwe duurzaam veranderen in Duurzaamheidsloket Noord-Veluwe?	Dit dient inderdaad aangepast te worden naar Duurzaamheidsloket Noord-Veluwe. De tekst komt uit het Bestuursakkoord. De naamsverandering zullen we in een volgende begroting aanpassen.
3.	ChristenUnie	32	2.a	Hoe ver zijn de afspraken met de ketenpartners? Deze afspraken vormen een belangrijk onderdeel van de voorbereidingen, om klaar te zijn voor de invoering van de Omgevingswet, en de tijd dringt.	De afspraken met de ketenpartners zijn gemaakt en vastgesteld. Op dit moment worden zgn. ketentesten uitgevoerd, waarin ook deze afspraken worden beproefd en waar nodig gewijzigd.
4.	ChristenUnie	32	2.a	Wat moet er - naast afspraken ketenpartners - nog concreet gebeuren voor ingaan Omgevingswet.	De voorbereidingen op de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn grotendeels klaar. Werkprocessen zijn aangepast; de benodigde systemen zijn ingevoerd en worden uitgetoetst, betrokken medewerkers worden getraind en opgeleid.
5.	ChristenUnie	33	2.a	Wat doen we als Gemeente concreet met de 'gewonnen tijd', om opening van Lelystad Airport tegen te gaan.	De lobby van de samenwerkende gemeente op de Veluwe is een doorgaand proces. Het lijkt er op dat onze boodschap in de verkiezingsprogramma's van veel partijen is 'overgenomen'. Uiteindelijk zal pas na de 2e kamerverkiezingen duidelijk zijn wat de koers gaat worden van een nieuw kabinet. In de fase van kabinetsformatie zullen wij onze boodschap actief onder de aandacht brengen van de formateur. Als duidelijk is wat de lijn van een nieuwe kabinet is zullen wij beoordelen of onze strategie aangepast moet worden.
6.	ChristenUnie	40	2.a	De daling van 151k onder milieu en duurzaamheid zijn de kosten voor de Green deal van 100k de rest is ook aan te geven waardoor deze daling komt?	Hogere kosten personele inzet € 46 K Lagere kosten energieteam € 61 K Lagere kosten procesvoorstel green deal € 25

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
7.	ChristenUnie	40	2.a	Welke kosten vallen onder de 382k aan projectkosten flexwonen? Of zijn hier ook andere kosten begroot waardoor dit nadelige saldo ontstaat?	Inzet projectmanagement voor flexwoningen voor een bedrag van € 155K. Daarnaast is de opbrengst uit anterieure overeenkomsten verlaagd met € 40K en is de personele formatie verhoogd met € 85K voor onder andere een medior projectleider gebiedsontwikkeling en zijn de bestemmingsplan leges neerwaarts bijgesteld met € 100K
8.	ChristenUnie	45	2.c	Volgens Hart van Nederland staat Hattem onderaan qua afvalscheiding van elektronische apparatuur. (h)Erkennen jullie deze uitkomst, en zo ja, wat voor actie wordt hierop ondernomen?	Nathalie: Gemeente Hattem herkent zich niet in het geschetste beeld dat het elektronisch afval niet goed gescheiden wordt. In ROVA gemeenten wordt gemiddeld 1 kg aan e-waste ingezameld. Hiermee wordt gesuggereerd dat een lage hoeveelheid kilo's misschien wel in het restafval terecht zouden komen. Uit de sorteeranalyses (die door een extern bureau wordt uitgevoerd) blijkt echter dat er slechts 0,5 kg e-waste in het restafval teruggevonden werd in 2022. Gemeente Hattem herkent zich daarmee niet in het geschetste beeld dat het elektronisch afval niet goed gescheiden wordt. Onlangs werd een benchmark van Stichting Open gepubliceerd, waar diverse media (waaronder Hart van Nederland) uit concludeerden dat er in Gemeente Hattem weinig elektr(on)isch afval (ook: e-waste) op de juiste manier wordt ingezameld. Wij herkennen ons hier niet in. Er worden veel faciliteiten geboden om elektr(on)isch afval in te zamelen. Ook zien wij geen e-waste in de andere soorten afval dat ingezameld wordt. In onze openbare ruimte zien wij ook geen dumping van elektr(on)isch afval. Gemeente Hattem vindt het erg belangrijk dat inwoners het afval op de juiste manier gescheiden kan inleveren, zodat de grondstoffen een tweede leven kunnen krijgen. Er zijn veel verschillende manieren om e-waste te recyclen: e-wasteraces, GRIP-wagen, KCA-wagen, inleverpunten bij winkels en bedrijven, inruilregeling oud apparaat inleveren bij aankoop nieuw apparaat, milieubrengstation.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
9.	ChristenUnie	46	2.c	De reserve muteert niet en ik zie ook geen dotatie, hoe gaat het verloop van deze reserve? (120 reserve aansluiting A28 (pdf 176, blz 20 meerjarenraming reserves)	Het door de reserve gevormde beschikbare budget van € 718K wordt in 2023 nog aangewend. Gelet op de voortgang van de werkzaamheden wordt waarschijnlijk het restantbedrag in het voorjaar 2024 betaald. Bedoeling is om overeenkomstig 2022 het restantbedrag van € 282K te dekken uit het jaarrekeningresultaat 2023 dan wel bij te stellen bij de voorjaarsnota 2024.
10.	ChristenUnie	49	2.c	Voor 2024 en 2025 is ruim 2,3 miljoen gereserveerd voor de herinrichting Apeldoornseweg en verkeerskundige studie en 1,7 miljoen voor de aansluiting nieuweweg stationslaan. Wordt in deze studie ook snelheidsbeperkende maatregelen aan de hoopjesweg en mogelijkheden van een snelle fietsverbinding/ tunneltje en een voetgangersoversteek over de nieuweweg ter hoogte van de stationslaan betrokken?	Deze studie richt zich op de effecten van het verplaatsen van de komgrens vanaf de rotonde bij De Marke tot voorbij de aansluiting met de Burg. van Heemstralaan. En naar de effecten die deze verplaatsing van de komgrens en het verlagen van het snelheidsregime (60 km/uur naar 50 km/uur) heeft op de aangrenzende wegen. Op het tracé vanaf de 'nieuwe' komgrens tot aan de gemeentegrens met Heerde wordt rekening gehouden met een verlaging van de snelheid van 80 km/uur naar 60 km/uur, aansluitend bij het regime dat Heerde hanteert. Onderdeel van de studie is het uitwerken van een verkeerskundig schetsontwerp met aandacht voor verkeersveilige fiets- en voetgangersoversteekplaatsen op het traject vanaf de rotonde tot aan de gemeentegrens met Heerde. Mogelijke snelheidsbeperkende maatregelen op de Hoopjesweg maken geen onderdeel uit van deze studie.
11.	ChristenUnie	54	2.c	Ierstweg, zijn hier andere scenario's onderzocht bijvoorbeeld ook verkoop van de weg.	Voor de Ierstweg worden momenteel enkele scenario's onderzocht. Het gaat daarbij o.a. om gehele vervanging (uitgangspunt MIP), maar ook de mogelijkheid om de levensduur van de weg te verlengen door beperkte reparaties uit te voeren en alleen de opgangen naar de Geldersedijk te vervangen. Dit laatste zou mogelijk een plus op het gebied van duurzaamheid en financiën kunnen opleveren.
12.	ChristenUnie	54	2.c	De totale kosten van dit programma lopen vrij stijl op met name door kapitaallasten. In de jaren hieropvolgend trekt deze lijn door. Ligt de oorzaak in de jaren 2025 en verder ook met name in de kapitaallasten?	De toename voor de jaren 2025 t/m 2027 is met name het gevolg van de kapitaallasten uit het meerjareninvesteringsprogramma met bedragen voor: 2025 € 300.200 2026: € 640.900 2027: € 998.000 en hebben voornamelijk betrekking op wegen.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
13.	ChristenUnie	98	A. Lokale heffingen	Waarom wordt voor de frictiekosten oud personeel de algemene reserve aangewend? Zoals bekend is de ChristenUnie er voor om minder gebruik te maken van rechtstreekse vermogensmutaties, omdat die het zicht op het werkelijke financieel resultaat vertroebelen.	Uitgangspunt is dat frictiekosten een incidenteel karakter hebben.
14.	ChristenUnie	158	Meerjarenraming Pagina 2	In het subtotaal programma's lopen de baten in 2024 ten opzichte van de jaarrekening 2022 fors terug. Het lijkt zich ook niet te herstellen. Hoe is dit te verklaren?	De oorzaak ligt niet in de structurele ramingen 2023 t/m 2027 maar in de incidentele baten die geraamd zijn in 2022 en die voornamelijk veroorzaakt worden door: - inkomsten gemeentelijke en particuliere opvang Oekraïners (€ 2 mlj). - opbrengst van onder andere verkoop onroerend goed grondruil met Triada (Lippenoordweg) (€ 4 ton) en - afrekening met de grondexploitatie grex (€ 5 ton)
15.	ChristenUnie	168	Meerjarenraming Pagina 12	Hilsdijk: is bij besluit voor deze investeringen ook in overweging meegenomen de verwachte veranderingen op het aantal verkeersbewegingen naar aanleiding van de opening van de nieuwe afrit a28. in zijn algemeenheid ziet de ChristenUnie veel infrastructurele projecten in de investeringsoverzichten die we soms in de begrotingstekst niet terug zien komen als opgave voor komende jaren, zoals bijvoorbeeld reconstructie fietspad prinses Margrietpad, reconstructie wegen 2025 en 2026. Ook zie ik in 2024 groot onderhoud aan de oude kerkweg staan en in 2025 de aanleg van een fietspad. Waarom niet gelijk?	Hilsdijk: Een mogelijke verandering van het aantal verkeersbewegingen is één van de punten die is meegenomen in de afweging van deze investering. De aanleiding ligt hier in noodzakelijk groot onderhoud en het inrichten van de weg passend bij het reeds geldende snelheidsregime (deels 30km/uur). De post reconstructiewegen voor zowel 2025 als 2026 zal ingevuld worden op het moment dat de resultaten van de wegininspectie bekend zijn. Deze inspectie wordt momenteel uitgevoerd en is naar verwachting medio november 2023 gereed. Het groot onderhoud aan de Oude Kerkweg stond voor 2023 gepland, maar is in verband met inspraak door bewoners tijdelijk uitgesteld. Dit noodzakelijke onderhoud komt voort uit de technische staat van de verharding en wordt alsnog aankomend jaar uitgevoerd. Dit staat los van het eventueel doortrekken van Rosenboomspoor en het bijbehorende participatietraject.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
1.	CDA	2	Nva	Voorstel om de vaste formatie uit te breiden. Hierdoor vermindering externe inhuur. Lofwaardig streven. Hoe bereiken we dit, waarbij kwaliteit van de formatie belangrijk is? Kunnen nieuwe medewerkers bijvoorbeeld hoger ingeschaald worden? Als dit kan geldt dit dan ook voor de zittende medewerkers, welke kwalitatief goed presteren? Wat is het personeelsbeleid om de uitbreiding van de formatie te realiseren? (pagina 2)	Alle functies zijn recent beschreven en gewaardeerd. Het loongebouw is hierdoor geactualiseerd en de concurrentiekracht verbeterd. We verwachten dat dit ook positief doorwerkt bij de werving van nieuwe medewerkers. Voor moeilijk vervulbare functies kan een arbeidsmarkt toelage worden vertrekt. Uiteindelijk wordt hierbij ook gekeken naar de zittende medewerkers. We pakken de uitbreiding van de vaste formatie gefaseerd op, niet alles kan tegelijk. Daarbij kijken we (ook) naar de arbeidsmarktontwikkeling en de (on)mogelijkheden van maatregelen om effectief te werven.
2.	CDA	2	Nva	Pagina 2: Waarin we nog meer inzetten op het voorkomen en bestrijden van schulden bij inwoners. Wat doet de gemeente Hattem nu en wat gaat de mening extra doen om schulden bij inwoners te voorkomen en te bestrijden? (zie ook pagina 15, doorverwijzen naar Zwolle. Maar, dat doen we nu ook al.)	Inwoners van Hattem kunnen naar Op Koers (onderdeel van SWH) waar vrijwilligers worden gematcht aan iemand met schulden of met problemen om het huishoudboekje op orde te krijgen. Er is een laagdrempelig inloopsprekuren voor vragen. Ook kunnen inwoners een vrijwilliger toegewezen krijgen die hen helpt bij het aanvragen van toeslagen en het in kaart brengen van de problemen en mogelijkheden. Soms is dat kortdurend, maar in sommige gevallen worden inwoners op deze manier ook jarenlang geholpen. Verder zijn er voor het voorkomen van schulden door toenemende energiekosten een aantal (rijks)maatregelen uitgevoerd door de gemeente Hattem, zoals de energietoeslag en is er het maatwerkkfonds energie. Vanuit het systeem van vroegsignalering schulden krijgen we als gemeente al vroegtijdig bij het ontstaan van de eerste betalingsachterstanden signalen binnen. Op basis hiervan proberen we in contact te komen met onze inwoners om te kijken waar we hulp kunnen bieden (in samenwerking met Op Koers). In de praktijk merken we dat het lastig is om in een vroeg stadium in contact te komen met Hattemers, we willen hier extra op inzetten om toch in contact te komen, zodat problemen vroegtijdig worden aangepakt. Doordat we steeds meer inzetten op het voorkomen en bestrijden van schulden maar ook door marktontwikkelingen zoals de hoge inflatie en hoge energielasten, komen steeds meer inwoners met betalingsproblemen in beeld.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
					Wel is het een reële vraag voor de toekomst of we niet nog meer professionalisering nodig gaan krijgen binnen Hattem m.b.t. schulddienstverlening, vooral als het gaat om meer complexe casuïstiek én de reële mogelijkheid van een nieuwe doelgroep van werkenden die net boven de 130% van de bijstandsnorm uitkomen, maar die moeite hebben met rondkomen in combinatie met kosten voor wonen en andere gestegen kosten. We hebben nu alles uitbesteed aan op Koers en de gemeente Zwolle (wat een bewuste keus is geweest vanwege de omvang van het aantal mensen met complexe casuïstiek), maar we monitoren de aantallen en het soort vragen die zich bij Op Koers melden. Het onderwerp bestaanszekerheid in combinatie met schulden is een hot issue en komt ook zeker in andere beleidsterreinen terug.
3.	CDA	10	1.a	Blz 10. Loket 0-100. Integraal samenwerken vanuit het principe 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Dit wordt al jaren in de begrotingen aangegeven. Is dit nu gerealiseerd?	Sinds november 2021 werkt het loket 0-100 als netwerkstructuur samen in Hattem. Daarin vinden wij elkaar in het integrale manier van werken waarin het uitgangspunt is 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Zowel de gemeentelijke consulenten als de netwerkpartners zijn geschoold en getraind op deze manier van werken en hiermee zijn de lijnen kort zodat de Hattemse inwoner volgens dezelfde uitgangspunten wordt geholpen. Dit is een continue proces dat voortdurend onze aandacht nodig heeft door landelijke en personele ontwikkelingen.
4.	CDA	15	1.b	Maatwerkfonds Energie Hattem. Blz. 15. Weinig gebruik van gemaakt, vervalt per 2024. Verwijzen Op Koers en de gemeente Hattem nu bij problemen met de energiekosten naar het landelijk noodfonds Energie 2023/2024?	Het Tijdelijk Noodfonds Energie was een tijdelijk fonds dat een deel van je energierekening betaalde. Het ging om de periode van oktober 2022 tot maart 2023. Het noodfonds Energie is sinds 5 mei 2023 gesloten; er kunnen geen nieuwe aanvragen worden gedaan. Wél kan er nog een aanvraag worden gedaan voor energietoeslag. Op Koers is hiervan op de hoogte en adviseert mensen die daar recht op hebben om een aanvraag te doen.
5.	CDA	16	1.b	De kosten van de uitkeringsadministratie Oldebroek worden met € 53.000,00 verhoogd. Blz 16. Graag specificatie van de kosten van de uitkeringsadministratie, waardoor de verhoging in perspectief kan worden gezet.	De kosten van de dienstverlening bestaan uit personele kosten en overhead. De uitkeringsadministratie (UA) verricht werkzaamheden voor zowel Oldebroek, Heerde en Hattem. Op basis van de verdeelsleutel 'inwoneraantallen' vindt kostentoerekening naar de drie gemeenten plaats.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
					De begroting 2023 in Hattem was nog gebaseerd op een UA begroting van € 185.000. Echter, de begroting van de UA 2023 was voor Hattem € 212.000, een verschil van € 27.000. Verder maakt de indexering van de kosten 2023 met 5% (zijnde € 11.000) onderdeel uit van de verhoging in 2024. Ook wordt in de begroting Hattem rekening gehouden met een kostenstijging van € 15.000 vanwege een verwachte toename van het aantal bijstandsuitkeringen en daardoor extra werkzaamheden door de UA. De drie genoemde oorzaken tellen samen op tot € 53.000.
6.	CDA	24	1.d	Sportkoepel stopt per 1-1-2024. Gemeente wil in 2024 gaan kijken hoe we vorm en inhoud kunnen gaan geven aan verenigingsondersteuning. Blz. 24. Kunnen we in dit kader als CDA Hattem iets met uitkomsten onderzoek CDA tweede kamer dit jaar?	Er vanuit gaande dat u doelt op het onderzoek 'Vereniging Nederland' van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Wij herkennen de opgaven die in dit onderzoek naar voren komen zoals de kwetsbaarheid van het verenigingsleven, dalende ledenaantallen en grote druk op kader en bestuursfuncties. Doordat de Sportkoepel zichzelf per 1-1-2024 opheft is de gemeente Hattem aan het onderzoeken hoe wij in Hattem verenigingsondersteuning kunnen organiseren om verenigingen te helpen met onder andere de eerder genoemde opgaven.
7.	CDA	25	1.d	In 2024 is het 725 jaar geleden, stadsrechten. € 10.000,00 beschikbaar voor aandacht historie Hattem. Is dit niet erg mager? Wat is de doelstelling bij 725 jaar?	De doelstelling van het programma is het versterken van de aandacht voor cultuur. Net als tijdens het Hanzejaar willen we inzetten op het in beeld brengen van het historisch decor wat voor Hattem belangrijk is in de aantrekkingskracht op bezoekers van de stad en nieuwe inwoners. Ook zetten we ons in om de jeugd van Hattem mee te nemen in de geschiedenis van hun eigen stad. Dit doen we bijvoorbeeld door de samenwerking met de musea. De exacte plannen voor Hattem 725 jaar moeten nog worden uitgewerkt.
8.	CDA	26	1.d	Blz 26. De kosten sport stijgen in 2024 met €125.000. Deze stijging bestaat uit subsidie ad 55.000,00 en begrote eenmalige vergoeding door Rijk voor € 185.000,00. Graag toelichting.	Het betreft de bij de Voorjaarsnota 2023 voor 2023 begrote bedragen steunmaatregelen energieproblematiek maatschappelijke instellingen. Van de Provincie een subsidie uit het Winterfonds. Van het Rijk een te verwachten specifieke uitkering. Bedragen zijn in 2023 eenmalig als opbrengst opgenomen.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
9.	CDA	30	2	Blz. 30. Ambitie het centrum van Hattem! Hoe staat het met de toiletvoorziening voor de toeristen? Begroot?	Op basis van onderzoek zijn maatregelen doorgevoerd voor de verbetering van de toegankelijkheid en het gebruik van het openbaar toilet in de binnenstad.
10.	CDA	33	2.a	Blz 33. Omgevingsplan Hattem start in 2024. Externe inhuur. Het CDA is van mening, dat er een projectplan moet komen voor het omgevingsplan. Het geld, de organisatie, de kwaliteit, de informatie en het Tijdpad moeten hierin worden aangegeven. De organisatie moet grip hebben op dit proces en de Raad moet kunnen controleren.	Er is een transitieplan in de maak waarin de stappen om te komen tot een omgevingsplan worden opgenomen. Onderdeel van dat transitieplan is de planning en bepalen we hoe we invulling geven aan de overgangperiode die geldt tot 2032. Daar waar mogelijk wordt samengewerkt met de H2O partners. In dit plan worden de organisatie, de kwaliteit en het tijdpad opgenomen, evenals een paragraaf met de geraamde kosten. Onderdeel van dat plan is tevens de wijze waarop en op welke momenten de raad zal worden bevraagd over kaders en uitgangspunten voor het omgevingsplan en de daartoe te nemen besluiten.
11.	CDA	36	2.a	Op pagina 36 wordt duurzaamheid toegelicht. Er moet meer balans komen in de programmadoelen circulaire economie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, de omgevingskwaliteit en energie- en warmtetransitie. Wat zijn de verschillende concrete programmadoelen?	De geldende programmadoelen voor duurzaamheid zijn door u vastgesteld in de Klimaatnotitie 2020. De herijking die gaande is zullen een geactualiseerd programma duurzaamheid 2024-2028 opleveren en zal in het eerste kwartaal 2024 aan u worden voorgelegd. Hierin zult u meer verduidelijking aantreffen over de balans en concrete programmadoelen.
12.	CDA	32	2.a	Aangegeven wordt, dat de Green Deal Hattem zich inmiddels heeft bewezen als een katalysator voor positieve verandering in de richting van een veerkrachtige stad. Naar de mening van het CDA moet nog blijken of de Green Deal Hattem een succes wordt. Op blz. 32 wordt aangegeven, dat de klimaatnotitie wordt geactualiseerd, waarbij een energieneutraal Hattem in 2030 leidend blijft. Dit laatste staat niet in de huidige klimaatnotitie en moet naar de mening van het CDA Hattem 2050 zijn. Conform de landelijke en provinciale doelstellingen.	Bedankt voor deze aanvulling, de aanpassing van een energieneutraal Hattem in 2030 naar 2050 conform de landelijke en provinciale doelstelling wordt ook opgenomen in het programma Duurzaamheid 2024-2028.
13.	CDA	39	2.a	Blz.39. Wat zijn de resultaten van de deelauto's tot nu toe? "De haalbaarheid bleek in 2023 een wankelende basis te hebben."	De gemeente en private partijen voor deelauto's en publieke laadpalen delen de ambitie om meer mobiliteit elektrisch te maken. Eind 2023 loopt het contract met MyWheels af. Er zijn op dit moment twee deelauto's in Hattem die voor het

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
					merendeel door het personeel van gemeente Hattem worden gebruikt. De gemeente heeft een garantstelling verleend voor een minimale omzet voor deze periode. Die minimale omzet is voor het merendeel van de 24 maanden bereikt. Er is slechts voor enkele maanden beroep gedaan op de garantiebepaling.
14.	CDA	36	2.a	De toelichtingen bij milieu en duurzaamheid worden beschreven zonder concrete tijdlijnen en doelstellingen. Evenals bij het omgevingsplan moeten er volgens het CDA concrete projecten worden gedefinieerd met de GOKIT factoren. Zie ook punt 10.	De geldende programmadoelen voor duurzaamheid zijn door u vastgesteld in de Klimaatnotitie 2020. De herijking die gaande is zullen een geactualiseerd programma duurzaamheid 2024-2028 opleveren en zal in het eerste kwartaal 2024 aan u worden voorgelegd. Hierin zult u meer verduidelijking aantreffen over de voorgestelde projecten en planning.
15.	CDA	40	2.a	Blz 40. Ruimtelijke ordening. De projectkosten voor flexwonen zijn hier begroot, de dekking via de reserve. Welk bedrag is hiermee gemoeid?	Inzet projectmanagement voor flexwoningen voor een bedrag van € 155K. De reserve gemeentelijke opvang vluchtelingen is ingezet als dekking.
16.	CDA	40	2.a	Blz 40. Milieu en duurzaamheid. Eenmalige kosten die in 2023 begroot zijn worden niet in 2024 begroot. € 151.000,00. Wat is de specificatie van de eenmalige kosten in 2023 ad € 151.000,00 in de begroting en zijn deze kosten ook uitgegeven in 2023?	Bedrag is opgebouwd uit uitvoeringskosten klimaatbeleid, garantiekosten deelauto's en inzet door een Young Energy team. Budget is per 1 oktober nog grotendeels beschikbaar.
17.	CDA	51	2.c	Blz 51. Grondstoffen Inlever Punt (GRIP). Op donderdagen in Hattem. Is dit bekend bij de inwoners van Hattem?	Hierover wordt zowel door ROVA als gemeente Hattem gecommuniceerd. Uit de ingeleverde grondstoffen en verhalen van de chauffeurs blijkt dat er veelvuldig gebruik gemaakt wordt van de GRIP-wagen door de inwoners van gemeente Hattem.
18.	CDA	52	2.c	Blz 52. De begrote kosten wonen, werken en recreëren nemen toe met circa 20%. Begroting 2023 € 4.422 begroting 2024 5.299. De toename bestaat o.a. uit een toename van de personeelskosten, de inzet van een verkeersdeskundige en kapitaallasten. De kapitaallasten stijgen waarschijnlijk met circa € 500.000,00. (water, investeringen infrastructuur, verlichting). Deze kapitaallasten zijn toch al voorzien in de meerjarenbegrotingen? Graag toelichting.	Van investeringen die in 2023 worden gerealiseerd worden de kapitaallasten voor het eerst in 2024 verantwoord. Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn als gevolg van inflatiecorrectie / prijsstijgingen kredieten bijgesteld waardoor kapitaallasten in 2024 toenemen. Daarnaast wijkt de realisatie af van diverse projecten waarop de begroting 2023 is gebaseerd. Gevolg is onder andere dat niet in 2023 maar na 2023 afschrijvings- en rentelasten starten. Dit heeft voor 2023 een incidenteel voordelig effect. Bij de voorjaarsnota is de begroting incidenteel voor 2023 met een bedrag van € 428 voordelig bijgesteld.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
					Voor 2024 geldt verder dat ten opzichte van 2023 het rentepercentage dat toegepast is bij de berekening van de kapitaallasten van de op het MIP opgenomen investeringen is toegenomen. Van de investeringen die betrekking hebben op 'water' worden de kapitaallasten gedekt uit de rioolheffing.
19.	CDA	59	3.a	Blz 59/60. De kosten van de integrale veiligheid stijgen van 870 naar 1064 of met € 194.000,00. Graag meer inzicht op hoofdlijnen van deze begrote kosten.	De beantwoording op hoofdlijnen is weergegeven op blz. 60. Aangevuld kan worden dat er extra formatie voor het beleidsterrein openbare orde en veiligheid en uitbreiding formatie bijzonder opsporingsambtenaar is opgenomen. De gestegen bijdrage voor de jaren 2024-2027 aan de veiligheidsregio is nader gespecificeerd in de bijstelling van de begroting bij de voorjaarsnota.
20.	CDA	96	Paragraaf A Lokale heffingen	Kunt een indicatie geven van de extra OZB-verhoging om vanaf 2026 tot een sluitende begroting in meerjarenperspectief te komen?	De opbrengsten OZB zijn voor de jaren 2025 t/m 2027 naast het inflatiepercentage van 4% met 7,5% verhoogd om tot een sluitende begroting te komen. Dit betekent een bijstelling van de inkomsten met voor: 2025: € 283.500 2026: € 627.500 2027: € 1.041.000
21.	CDA	96	Paragraaf A Lokale heffingen	De zin "verlaging van het vastrecht bij de afvalstoffenheffing als compensatie voor de OZB" begrijpen wij niet helemaal. Immers, de afvalstoffenheffing is gewoon een 100% dekkingsverhaal. Wanneer er een verlaging wordt doorgevoerd, dan zit er of te veel geld in kas of de kosten zijn lager geworden waardoor het tarief omlaag kan. Bent u het met ons eens dat er in formele zin geen koppeling met de OZB is?	Het geprognosticeerde positieve begrotingsresultaat 2025 is voor een bedrag van € 645.000 aangewend door een dotatie van dit bedrag aan de reserve afvalstoffenheffing. In de jaren 2025 t/m 2027 wordt jaarlijks een bedrag van € 215.000 aan de reserve onttrokken ter compensatie van de stijgende OZB lasten door het vastrecht afval per huishouden te verlagen. Overigens betreft het hier een 'technische' maatregel. Voor de begroting 2025 worden de budgetten weer opnieuw opgesteld en blijkt pas na alle mutaties nut en noodzaak van een eventuele verhoging van de OZB-opbrengsten. Klopt. Afval heeft formeel geen koppeling met de OZB.
22.	CDA	99	Paragraaf A Lokale heffingen	Bouwleges: graag een toelichting op de raming van € 610.000. Is onze conclusie juist dat hierbij geen rekening gehouden met de minder opbrengst als gevolg van de invoering van de Omgevingswet per 1.1.2024?	Het opstellen van een raming bouwleges kent een vaste methodiek. Gestart wordt met een basisbedrag aan opbrengsten, wat wordt aangevuld met verwachte opbrengsten uit de diverse grote (bouw)projecten, zoals Bedrijvenpark H2O, bestemmingsplan Buitengebied, IKC-2, 't Veen etc.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
					Er is voor 2024 nog geen rekening gehouden met mogelijk lagere opbrengsten als gevolg van de invoering van de Omgevingswet. We zullen dit monitoren en indien nodig verantwoorden via de P&C-cyclus.
23.	CDA	99	Paragraaf A Lokale heffingen	Wanneer wordt duidelijk hoe groot het gat in de begroting wordt als gevolg van de invoering van de Omgevingswet?	Of er een gat in de begroting komt en hoe groot dat dan zal zijn, zal de praktijk uitwijzen. Vooruitlopend op die praktijk zijn er financieel nog onzekerheden (bijv. de kostendekkendheid van de leges op de veranderende werkwijze bij initiatieven, de gevolgen van de invoering van de WkB).
24.	CDA	101	Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing	De huidige nota reserves en voorzieningen stamt al weer uit 2017. Wanneer wordt deze geactualiseerd?	We zullen dit in de Auditcommissie agenderen. We zien op dit moment geen aanleiding om dit aan te passen.
25.	CDA	104	Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Graag een toelichting op “de moverende” redenen waardoor € 180.000 wordt afgeboekt op het zwembad.	Dit bedrag hangt samen met de financiële afwikkeling van het juridische traject rondom het zwembad waarover toelichting heeft plaatsgevonden in de auditcommissie.
26.	CDA	106	Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing	De gestegen rente heeft een nadelig effect van € 580.000 in 2027. Hoe vinden wij dit terug in de meerjarenraming?	Het renterisico wordt betrokken bij de opzet van de financieringsparagraaf. Het risico staat niet op geld in de meerjarenraming. Daar is gerekend met het huidige rentepercentage voor het aantrekken van langlopende leningen. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt het gekwantificeerde risico benoemd en afgedekt door het volume in het weerstandsvermogen.
27.	CDA	106	Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Er wordt rekening gehouden met een inflatie van 4% bij investeringen op gebouwen. De praktijk leert echter dat de bouwkosten in de afgelopen 1,5 jaar wel met 15% zijn gestegen. Dit heeft gevolgen voor de onderwijsinvesteringen en de investeringen in het stadhuis. Zijn de kredieten aangepast op de fors gestegen bouwkosten i.c. is hier in voldoende mate rekening gehouden in de begroting?	De investeringen zijn bijgesteld waarbij rekening is gehouden met de stijging van lonen en prijzen. Uitzondering vormt de investering voor het stadhuis waarbij de bijstelling van de raming in afwachting is van de keuze uit de voorliggende scenario's.
28.	CDA	109	Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Wanneer we kijken naar de kengetallen op pg. 109, dan staan ingaande 2026 veel seinen op rood. Hoe gaan we dit oplossen?	Financiën hebben een directe relatie met het voorzieningen en -ambitieniveau van de gemeente en aanverwant het aantrekken van leningen. Hierdoor stijgt het vreemd vermogen en daalt de solvabiliteit van de gemeente en verslechterd de schuldquote

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
29.	CDA	114	Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen	In 2024 en 2025 wordt er veel geld uitgegeven aan rioolbeheer en wegbeheer. Wat zijn de inhoudelijk/financiële gevolgen wanneer een aantal projecten wordt getemporeerd i.c. in de tijd worden opgeschoven? Welk project is onuitstelbaar? En zo ja waarom.	Het klopt dat er de komende jaren aanzienlijk geïnvesteerd wordt in projecten gerelateerd aan wegen en riolering. Een belangrijk deel hiervan komt voort vanuit 'onderhoud' en een ander deel uit reconstructies door bv. ontwikkelingen als 't Veen en het invulling geven aan vastgesteld beleid (bv GVVP). Uitstellen van onderhoud heeft gevolgen voor de beleving, het comfort of de veiligheid van de weggebruikers en zal leiden tot hogere kosten op het moment dat het onderhoud alsnog dient te worden uitgevoerd. Het doorschuiven van reconstructies als gevolg van ontwikkelingen als 't Veen of het GVVP is niet wenselijk i.r.t. een goede en veilige verkeersafwikkeling.
30.	CDA	116	Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen	Er wordt al tijden gesproken over de evaluatie van de GVVP. Het is ons niet duidelijk hoe die evaluatie plaatsvindt. Wij begrijpen dat dit eind dit jaar gebeurt. Wanneer komt dit in de raad aan de orde?	De evaluatie van het GVVP heeft de afgelopen periode intern plaatsgevonden. Daarbij heeft de focus gelegen op de voortgang van het Uitvoeringsprogramma en de bijdrage aan de doelstellingen van het GVVP. Voor dat laatste is ook input van de inwoners en andere stakeholders noodzakelijk en die is op dit moment nog niet meegenomen. In de aanloop om te komen tot een nieuw uitvoeringsprogramma zullen wij de gebruikers/ stakeholders raadplegen en dit samenvoegen met ontvangen signalen en meldingen uit onze stad. De evaluatie is aan het collega aangeboden en zal vervolgens in de raad ingebracht worden.
31.	CDA	116	Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen	Klopt het dat er geen geld in de begroting is opgenomen voor verbreding van het fietspad tussen De Marke en de gemeentegrens met Heerde? Dit is toch een noodzakelijke investering gezien het belang van het bevorderen van fietsmobiliteit en gezondheid?	Nee, dit klopt niet. In het MIP is een totaal bedrag opgenomen van € 430.000 voor de reconstructie van het Rosenboomspoor (2026).
32.	CDA	116	Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen	CDA mist een onderhoudsplan en een daarbij behorend budget om kunstwerken in de openbare ruimte te onderhouden. De portefeuille heeft toegezegd dat dit wel zou gebeuren. Wanneer is de plan gereed?	We komen in 2024 met een onderhoudsplan voor de kunst in de openbare ruimte. Wegens personele wisselingen zijn we nog niet zover met de realisatie van het onderhoudsplan dan we hadden gehoopt. Indien het onderhoudsplan vraagt om aanvullend budget, dan komen wij daar in de reguliere P&C-cyclus op terug.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
33.	CDA	121	Paragraaf D Financiering	Wat zijn de consequenties van het feit dat wij de EMU-norm flink overschrijden?	De ervaring leert dat het bij de begroting gepresenteerde Emu-tekort, als gevolg van onder andere planningsoptimisme bij investeringen, bij de jaarrekening vaak positiever uitvalt dan bij de begroting aangenomen. Blijkt het tekort toch hoger uit te vallen dan zal dit slechts consequenties kunnen hebben, indien de Europese Unie Nederland een sanctie oplegt wegens overschrijding van de Emu-normen én indien het collectieve aandeel van de gemeenten in het tekort hoger is dan 0,27% van het bruto binnenlands product.
34.	CDA	128	Paragraaf E Bedrijfsvoering	Graag een toelichting op de forse stijging van de overhead van de gemeente Hattem.	Toelichting is opgenomen bij de verschillenanalyse op pag. 92
35.	CDA	131	Paragraaf F Deelneming	Wij zien dat het BNG dividend daalt, terwijl landelijk de banken grote winsten maken. U noemt onzekerheid als reden om het dividend met € 25.000 te verlagen. Wanneer wij kijken naar de afgelopen 3 jaren, dan had u rustig 65.000 kunnen ramen. Ergo, is dit in feite een ingebouwde meevaller in de begroting?	De raming 2024 is gebaseerd op de verwachte dividend uitkering 2023. De nettowinst over het eerste halfjaar 2023 ligt beduidend lager dan over 2022 en is aanleiding geweest de raming bij te stellen. Op grond van de daadwerkelijke dividend uitkering 2023 wordt eventueel de begroting bijgesteld bij de Voorjaarsnota 2024.
36.	CDA	134	Paragraaf F Deelneming	Wat is de geraamd dividend uitkering van de ROVA voor 2024?	€ 51K structureel
37.	CDA	141	Paragraaf G Grondbeleid	Wanneer kunnen wij de nota voor actieve grondpolitiek tegemoet zien?	Een eventuele aanpassing van de grondpolitiek zal moeten worden verwerkt in de nota Grondbeleid in samenhang met de programma's onder de Omgevingsvisie. Op dit moment wordt nog niet gewerkt aan aanpassing van dit document. Overigens biedt het huidige (situatieve) grondbeleid ook ruimte om gronden aan te kunnen kopen waar dat nodig is in de strategie richting voldoende woningbouwlocaties.
38.	CDA	146	Paragraaf H Decentralisaties	Op pg. 146 zien wij dat het rijk al kortingen toepast zonder dat er wetgeving is. Dit is juridisch onjuist. Wat gaat de gemeente i.c. wat gaan de gemeenten hier aan doen?	De VNG besteedt op haar website in een nieuwsbericht van 18-09-2023 aandacht aan de voorbereidingen van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo per 2026. Maar neemt geen standpunt in ten aanzien van het vooruitlopend op de wetgeving al toepassen van kortingen. In Hattem volgen we de lijn dat de werkelijke mutaties in de algemene uitkering (in casu verlaging van de inkomsten) bepalend zijn voor de mutaties in de gemeentebegroting. De lijn is ook dat corresponderende taakmutaties worden verwerkt in de gemeentebegroting. In casu wordt daarom het inkomstenbudget 'eigen bijdrage Wmo' verhoogd.

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
39.	CDA	1	NvA	De CDA-fractie wil graag een gespecificeerd overzicht van de gemaakte kosten ten aanzien van de inhuur externen. Het ons daarbij om de cijfers over de jaren 2021, 2022 en 1^e helft 2023. Bij de specificatie graag een koppeling aan de diverse beleidsterreinen. In het overzicht eerst de bedragen noemen die in de primitieve begrotingen staan, zodat wij inzicht krijgen in mogelijke verschillen tussen wat is geraamd en uiteindelijk gerealiseerd. Graag ontvangen wij dit overzicht voor 1 september 2023	Zie bijlage Personeelsontwikkelingen aan het einde van dit document

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
1.	HattemCentraal	50	2.c	Er is een bedrag van 81K gereserveerd voor de begraafplaats, wij willen weten wat of daar de kosten voor pneumatisch losmaken van de 43 bomen in is opgenomen. Zo ja, wat zijn de kosten voor het “ploffen” van deze bomen. Indien niet, zelfde vraag, wat zijn de kosten voor het “ploffen” en waar zijn ze dan in opgenomen.	Ten behoeve van de groeiplaatsverbetering van de bomen op de begraafplaats (pneumatische losmaken; “ploffen”) is er een bedrag van 25K opgenomen in de genoemde reservering.
2.	HattemCentraal	51	2.c	Op zaterdagochtend kan er tuinafval in worden ingeleverd. Wij willen weten wat de (extra)kosten zijn als de mogelijkheid ook wordt geboden in de middag tot 16.00 uur.	Naar verwachting zal het verruimen van de inlevermomenten er niet toe leiden dat er meer gebruik gemaakt gaat worden van deze faciliteit. Bovendien neemt het verruimen van de openingstijden een directe verhoging van de afvalstoffenheffing met zich mee. Hierdoor vinden wij onderzoek naar verruiming van deze openingstijden niet zinvol.
3.	HattemCentraal	58	3.a	De Boa krijgt een dienstauto, wij willen weten voor hoeveel uur per week wordt deze dienstauto ingezet?	Dat is niet op voorhand te zeggen omdat het aantal uren wekelijks zal fluctueren. Belangrijker is welk doel we voor ogen hebben met een eigen dienstvoertuig voor de Boa's. Met een dienstvoertuig kunnen boa's hun taken effectiever uitvoeren, een groter gebied bestrijken, snel reageren op noodsituaties en een positieve impact hebben op de handhaving van wet- en regelgeving. Tevens zorgt een dienstvoertuig voor zichtbaarheid en herkenbaarheid bij burgers. Ook gaat er een preventieve werking van uit en levert het een bijdrage aan de veiligheidsbeleving van inwoners.
4.	HattemCentraal	66	3.c	De WOZ wordt geïndexeerd met 4% voor 2024. Wij willen net als op pagina 96 de uitwerking van 2024, ook een doorrekening van 2025 ,2026 en 2027 met 4% en de doorrekening als er met 4% + 7.5% wordt gerekend.	Zie specificatie onder vraag 7 van HattemCentraal
5.	HattemCentraal	80	3.d	Werkplekken: Wij willen weten hoeveel werkplekken in gebruik zijn voor eigen personeel en hoeveel voor personeel wat in H2O verband werkzaam is.	<u>Stadhuis:</u> Aantal werkplekken in gebruik zijn er 122. Hiervan zijn 10 werkplekken voor de H2O I-Dienst die gehuisvest zijn in het stadhuis van Hattem. <u>Werkplaats buitendienst:</u> 6 werkplekken <u>MFC:</u> 4 werkplekken t.b.v. het CJG

Nr.	Wie	Pag.	Progr.	Vraag	Antwoord
6.	HattemCentraal	12	MIP	We zien een behoorlijk aantal investeringen op wegen op de MIP staan voor 2024. We missen van een aantal wegen de onderbouwing. Wij willen van alle 16 genoemde (combi)wegen een goede onderbouwing (staat, veiligheid, noodzaak enz.) waarom deze in 2024 moeten worden uitgevoerd. Ook een beantwoording wat er “mis” kan gaan als ze worden uitgesteld of komen te vervallen.	Het is juist dat er de komende jaren aanzienlijk geïnvesteerd wordt in projecten gerelateerd aan wegen. Een belangrijk deel van de genoemde projecten komt voort vanuit noodzakelijk ‘onderhoud’ en een ander deel uit reconstructies door bv. ontwikkelingen als ‘t Veen en het invulling geven aan vastgesteld beleid (bv. GVVP). Het uitstellen van noodzakelijk onderhoud heeft gevolgen voor de beleving, het comfort en/of de veiligheid van de weggebruikers. Dit zal uiteindelijk leiden tot hogere kosten, op het moment dat het onderhoud alsnog dient te worden uitgevoerd, en een verminderde verkeersveiligheid. Het doorschuiven van reconstructies als gevolg van ontwikkelingen als ‘t Veen of het GVVP is niet wenselijk i.r.t. een goede en veilige verkeersafwikkeling op de betreffende locaties. Op bovenstaande wijze zijn de op de MIP vermelde projecten gezien.
7.	HattemCentraal	12	MIP	Bij de herinrichting Nieuweweg -Stationslaan staat de Rotonde Nieuweweg/Apedoornseweg C. Al jaren is de aanpassing van de Rotonde een onderwerp van gesprek. Steeds wordt deze aanpassing door geschoven. Betekent dat de rotonde wordt aangepast, zo ja, wat gaat er precies aangepast worden en voor welk bedrag. Zo niet, wat gaat er wel mee gebeuren?	De rotonde bij de Hoopjesweg / De Marke ligt binnen het scopegebied van het project Herinrichting Nieuweweg – Stationslaan. In deze fase zijn in het voorliggende schetsontwerp voornamelijk geen maatregelen voorzien aan de rotonde bij de Hoopjesweg. Eventuele optimalisaties ten aanzien van het verder verbeteren van de verkeersveiligheid op dit punt worden, wanneer mogelijk, in de ontwerpfase van het project verder uitgewerkt.

Geraamde OZB-opbrengsten bij 4% verhoging

Omschrijving	2023	2024	won.	Kolom3	2025	won.2	Kolom2	2026	won.3	Kolom1	2027
OZB opbrengsten - woningen	2.634.748			2.827.174			2.975.251			3.181.734	
- Uitbreiding contingent: 199 woningen	83.688		80	33.644		200	84.109		55	23.130	
	2.718.436			2.860.818			3.059.360			3.204.864	
Indexatie met + 4%		2.827.174			2.975.251			3.181.734			3.333.059
OZB opbrengsten - niet woningen	825.724			918.753			973.503			1.012.443	
Indexatie met + 4%		858.753			955.503			1.012.443			1.052.941
- Uitbreiding contingent: 7 bedrijven		60.000	1		18.000						
Totaal	3.544.160	3.745.927			3.948.754			4.194.177			4.386.000

Geraamde OZB-opbrengsten bij 11,5% verhoging (+7,5% in de jaren 2025 t/m 2027)

Omschrijving	2023	2024	won.	Kolom3	2025	won.2	Kolom2	2026	won.3	Kolom1	2027
OZB opbrengsten - woningen	2.634.748			2.827.174			3.189.812			3.650.422	
- Uitbreiding contingent: 199 woningen	83.688		80	33.644		200	84.109		55	23.130	
	2.718.436			2.860.818			3.273.921			3.673.552	
Indexatie met + 11,5%		2.827.174			3.189.812			3.650.422			4.096.010
OZB opbrengsten - niet woningen	825.724			918.753			1.042.410			1.162.287	
Indexatie met + 11,5%		858.753			1.024.410			1.162.287			1.295.950
- Uitbreiding contingent: 7 bedrijven		60.000	1		18.000						
Totaal	3.544.160	3.745.927			4.232.222			4.812.709			5.391.960

Omschrijving	2023	2024	won.	Kolom1	2025	won.	Kolom3	2026	won.	Kolom5	2027
OZB opbrengsten - woningen	2.634.748			2.827.174			3.189.812			3.650.422	
- Uitbreiding contingent: 199 woningen	83.688		80	33.644		200	84.109		55	23.130	
	2.718.436			2.860.818			3.273.921			3.673.552	
Indexatie met + 4%		2.827.174			3.189.812			3.650.422			4.096.010
OZB opbrengsten - niet woningen	825.724			918.753			1.042.410			1.162.287	
Indexatie met + 4%		858.753			1.024.410			1.162.287			1.295.950
- Uitbreiding contingent: 7 bedrijven		60.000	1		18.000						
Totaal	3.544.160	3.745.927			4.232.222			4.812.709			5.391.960
Verantwoord in begroting:		3.745.927			4.319.257			5.034.302			5.857.367
11,5% Bij te stellen meerjarenbegroting:		0			-87.035			-221.593			-465.407

Nieuwe situatie

Merjarenbegroting:	2024	2025	2026	2027
Resultaat primaire begroting 2024 t/m 2027:	346.200	448.200	101.200	285.600
Septembercirculaire uitkomsten:	161.724	89.353	18.643	348.523
Resultaat bijstelling OZB	0	-87.035	-221.593	-465.407
Resultaat bijgestelde begroting 2024 t/m 2027:	507.900	450.500	-101.800	168.700

BIJLAGE: Personeelsontwikkelingen

Toelichting bij de personeelsbudgetten in de begroting

Inleiding

In deze notitie geven we toelichting op de personeelsbudgetten zoals die voorgesteld worden in de programmabegroting 2024 en geven we antwoord op door het CDA gestelde vragen over externe inhuur.

We schetsen eerst de context van de ontwikkeling van ons werk en de oplopende werkdruk voor de organisatie. Daarna geven we aan hoe we hebben gewerkt aan het creëren van werkbalans voor de organisatie. Vervolgens lichten we toe welke stap we nu willen zetten naar een toekomstbestendige organisatie. Tot slot werken we uit hoe dat er financieel uit ziet. Binnen die financiële uitwerking zijn ook de gegevens over de externe inhuur verwerkt.

Oplopende werkdruk

De laatste jaren zien we dat in toenemende mate de werkdruk voor de ambtelijke organisatie is gestegen. Daar zijn verschillende oorzaken voor te benoemen:

- Er zijn nieuwe taken bij gekomen;
- Soms is het werk inhoudelijk complexer geworden, en in zijn algemeen geldt dat steeds integraler naar maatschappelijke opgaven gekeken wordt;
- Er worden vanuit algemene regelgeving (zoals op het gebied van financiën, inkoop, rechtmatigheid, informatiebeveiliging, privacy en openbaarheid) meer eisen gesteld aan het werk van de gemeente;
- De juridificering en procedeerbereidheid nemen zeker niet af in de samenleving;
- We hebben ambities op het gebied van participatie die voor andere processen zorgen en die trajecten minder planbaar en voorspelbaar maken;
- De arbeidsmarkt is steeds moeilijker geworden op meerdere manieren: enerzijds zijn medewerkers mobieler en minder honkvast qua werk (het verloop is hoger); anderzijds is het vervullen van vacatures moeilijker geworden (er is krapte op de arbeidsmarkt), dat betekent dat we ook meer te maken hadden met “wervings- en inwerkverlies”: vacatures vervullen vraagt tijd van HR en de teams waar de vacature speelt en een nieuwe collega zit niet gelijk op de productiviteit van een ervaren vaste medewerker;
- We zijn nadrukkelijker bezig met organisatieontwikkeling dan bijvoorbeeld tien jaar geleden het geval was. We hebben met elkaar een besturingsfilosofie gevormd die ons richting geeft om de organisatie zo te ontwikkelen dat we vanuit ene toekomstbestendige organisatie betekenisvol werk voor de stad kunnen doen. Door dat met eigen mensen te doen, krijg je dat ook samen goed in de vingers, maar dat vraagt ook tijd;
- We hebben (zeker in de corona periode) te maken gehad met een hoger dan gebruikelijk ziekteverzuim.

Het creëren van werkbalans

We zijn voortdurend bezig met maatregelen om de werkbalans in de organisatie gezond te houden. Dat is een grotere uitdaging dan pakweg tien jaar geleden, door de oorzaken die hierboven genoemd staan.

Met de inzet van tijdelijke medewerkers en externe inhuur, hebben we de continuïteit in de dagelijkse dienstverlening geborgd. Daarnaast hebben we ruimte gecreëerd voor de eigen mensen om bij te dragen aan de ontwikkeling van de organisatie en onze manier van werken. Op deze manier hebben we veel ervaringen opgedaan met een organisatiedynamiek waarbij permanent keuzes moeten worden gemaakt over de uitvoering van het werk, tijdelijke inzet (en inwerken) van mensen, het experimenteren met nieuwe werkwijzen en het opvangen van nieuwe taken en fluctuaties in het werk.

De flexibele schil van inhuur en externen bleef daarbij fors in omvang, terwijl de kernbezetting relatief laag bleef. Dat was een bewuste keuze, aangezien de inrichting van de nieuwe organisatie en het ontwikkelen van nieuwe werkwijzen, nog onvoldoende houvast gaf om de juiste structurele vaste formatie te bepalen. Een voorbeeld daarvoor is de Omgevingswet. We hebben niet op basis van een eigen inschatting of op basis van een model van het ministerie van binnenlandse zaken al jaren geleden de formatie opgehoogd, we hebben het als een project opgepakt en gewerkt aan het in beeld krijgen wat die nieuwe wet betekent en welke capaciteit we daarvoor nodig hebben. En in die hele projectfase hebben we dus met name met tijdelijke extra capaciteit gewerkt.

Vertrekpunt is dat we altijd met een kritische blik kijken naar wat de gemeentelijke organisatie nodig heeft om de gemeentelijke taken goed uit te voeren en om de door de Raad vastgestelde ambities te bereiken. Want als een kleine gemeente met een relatief kleine begroting is het altijd scherp aan de wind zeilen. Per begrotingsjaar wordt gekeken naar wat nodig is en worden geen grote structurele bedragen opgenomen voor ontwikkeling of voor flexibel inzetbare capaciteit. Deze pragmatische werkwijze is de afgelopen jaren toegepast en zijn incidentele kosten voor inhuur of maatregelen voor continuering van dienstverlening verantwoord op de desbetreffende producten.

In de kostenramingen zijn doorgaans de dekkingsmogelijkheden verwerkt. Daarnaast is geanticipeerd op mogelijke inkomsten van het Rijk, doorrekening van leges of compensatie door anterieure overeenkomsten. De incidentele budgetten werden ten laste gebracht van de exploitatie en in de tussentijdse bestuur-rapportages gemonitord. In de jaarrekeningen zijn de budgetoverhevelingen en -overschrijdingen toegelicht en verantwoord.

Een volgende stap naar een toekomstbestendige organisatie

We bevinden ons nu op een kantelpunt. Waar we de afgelopen jaren nog weinig houvast hadden om de structurele capaciteit voor het werk te bepalen, hebben we meer grip op de organisatie van het werk en de wijze waarop we het willen uitvoeren. In de aanloop naar de begroting 2024 hebben we de formatie (voor hoeveel mensen hebben we budget) en bezetting (hoeveel mensen hebben we daadwerkelijk ingezet) van de ketens geanalyseerd en beoordeeld op noodzakelijke omvang (hoeveel mensen zouden we moeten hebben) ten opzichte van het werk en de ambities van het bestuur. We kunnen nu beter inschatten wat we aan vaste formatie nodig hebben om de basis van de organisatie op orde te hebben.

We hebben ons daarbij ten doel gesteld om de kernbezetting (ons eigen vaste personeel) te versterken en de tijdelijke inzet van medewerkers en externe inhuur af te bouwen. We verwachten op deze manier een robuuste basis te vormen en daarmee een effectieve organisatie en prettige werkomgeving. We moeten als organisatie en als werkgever investeren in waarde-behoud en ontwikkeling van de organisatie.

De investering in personeel vertegenwoordigt een fors volume, maar rekent op termijn af met de hoge kosten van inhuur en de (te) grote afhankelijkheid van tijdelijke expertise. Door meer te werken met eigen vast personeel vergroten we ook de (ontwikkeling van) kennis over, de verbondenheid met en het inzicht in Hattem.

Hoe ziet dat er financieel uit?

Personeel

In de meerjarenbegroting 2024 t/m 2027 is onder de noemer 'basis op orde' financieel en fasegewijs de koers ingezet om de kernbezetting te versterken en de tijdelijke inzet van medewerkers en externe inhuur af te bouwen. Dit betekent dat de personeelsstaat in formatieplaatsen en financieel volume is toegenomen met 25 fte respectievelijk een bedrag van € 2,2 miljoen aan loonkosten verdeeld over de vier ketens.

Nader gespecificeerd voor 2024:

Keten	Functie	Fte	Bedrag
Sociaal	Kwaliteitsmedewerker allround	0,11	€ 10.500
	Junior beleidsmedewerker sociaal domein	0,89	€ 76.200
	Consulent Inburgering	0,89	€ 60.100
	Consulent Inburgering	0,89	€ 60.100
		2,78	€ 206.900
Ruimte	Informatiemanager Ruimte - team-overstijgend	1,00	€ 85.700
	Procesondersteuner	0,60	€ 40.600
	Groenbeheerder	1,00	€ 85.700
	Adviseur verkeer en mobiliteit	1,00	€ 85.700
	Toeziethouder openbare ruimte / omgevingsmanager	1,00	€ 85.700
	Projectleider infraprojecten	1,00	€ 94.900
	Programmamanager duurzaamheid/greendeal	1,00	€ 94.900
	Medior projectleider gebiedsontwikkeling	1,00	€ 94.900
	Procesmanager /adviseur handhaving	1,00	€ 85.700
	Adviseur RO	0,78	€ 66.700
	Medewerker vergunningverlening bouwen	0,80	€ 68.600
	Medewerker administratief ondersteunend	0,60	€ 37.200
	Adviseur APV & Bijzondere wetten	0,80	€ 68.600
		11,58	€ 994.900
Ondersteuning	Adviseur	0,80	€ 68.600
	Adviseur communicatie	1,00	€ 94.900
	Adviseur Bedrijfsvoering projecten	1,00	€ 107.700
	HR-medewerker back office	0,78	€ 59.300
	HR-adviseur	0,89	€ 84.400
	medewerker DIV	0,67	€ 45.100
		5,13	€ 460.000
Totaal:		19,49	€ 1.661.800

Nader gespecificeerd voor 2025:

Keten	Functie	Fte	Bedrag	
Sociaal	Extra capaciteit - OOV-thema's	0,67	€	63.300
	Extra capaciteit - Werk + vluchtelingen + inburgering	0,67	€	63.300
		1,33	€	126.600
Ruimte	BOA (o.a. groen)	0,67	€	45.100
		0,67	€	45.100
Ondersteuning	Adviseur communicatie projecten en participatie	1,00	€	94.900
	Medewerker Financiën backoffice / trainee	1,00	€	94.900
		2,00	€	189.800
Totaal:		4,00	€	361.500

Nader gespecificeerd voor 2026:

Keten	Functie	Fte	Bedrag	
Sociaal	Kwaliteitsmedewerker allround	0,78	€	66.700
Totaal:		0,78	€	66.700

Nader gespecificeerd voor 2027:

Keten	Functie	Fte	Bedrag	
Sociaal	Extra capaciteit - allround - overkoepelend	0,67	€	63.300
Totaal:		0,67	€	63.300

Recapitulatie:

Keten	Fte	Bedrag	
Sociaal	5,56	€	463.500
Ruimte	12,24	€	1.040.000
Ondersteuning	7,13	€	649.800
Totaal:		24,93	€ 2.153.300

Externe inhuur

Hierboven is aangegeven dat we voor meerdere situaties bewust hebben gekozen voor de inzet van tijdelijk personeel. Dat betreft niet alleen die situaties waarbij we eerst scherper wilden krijgen wat de uiteindelijke benodigde vaste formatie zou moeten zijn. Dat is ook (zoals gebruikelijk) gedaan bij tijdelijke vervanging van medewerkers bij ziekte of zwangerschap. En bij werkzaamheden die naar hun aard tijdelijk zijn zoals in projecten waarin tijdelijk specialistische kennis nodig is. Tijdelijk personeel was vaak alleen beschikbaar in de vorm van externe inhuur (zzp-ers of via bureaus). We zetten ook wel in op uitwisseling/detachering via de Talentenregio (een samenwerkingsverband van een groot aantal overheidswerkgevers in de regio Zwolle en omstreken) maar dat leidt zelden tot een invulling van een tijdelijke vacature. En we hebben helaas regelmatig over moeten gaan tot externe inhuur als er geen nieuw eigen vast personeel geworven kon worden voor vacatures. Maar soms lukt het zelfs niet om externe inhuur te krijgen voor vacatures.

Door deze veelvoud aan oorzaken is er een ongewenste verhouding eigen/vast personeel ten opzichte van externe inhuur. Ook vanuit de raad is meermaals de wens naar voren gebracht om meer met vast eigen personeel te werken. Daarbij is zelfs aangegeven dat hogere inschaling een begaanbare weg was als dat nodig was om concurrerend te zijn op de arbeidsmarkt. Overigens zijn wij vrij recent overgegaan naar HR21 als functiesysteem en zijn we in de afrondende

fase van het vaststellen en inschalen van functies, waarmee we een voor Hattem passend en marktconformer functie- en salarishuis hebben.

De uitbreiding van de vaste formatie is wel een uitbreiding van de structurele loonsom, maar is vrijwel geen extra op wat we de laatste jaren aan personele inzet hebben uitgegeven als je daarbij naar de kosten voor externe inhuur kijkt. Compensatie voor de volume-uitbreiding van het personeel, zoals bovenstaand weergegeven, wordt onder andere verkregen door vrijvallende inhuurbudgetten (waar naast de tussentijdse rapportages achteraf ook bij de jaarrekeningen verantwoording van heeft plaatsgevonden).

In bijgaand overzicht zijn de kosten van externe inhuur die in de jaarrekeningen 2021 en 2022 zijn opgenomen en de inzet tot en met het eerste halfjaar 2023 in beeld gebracht.

De inzet is toegespitst op projecten en opgaven, taak- en beleidsvelden en werkzaamheden die onder overhead worden gerubriceerd.

Dekking

Voor zowel personeelskosten als voor kosten van externe inhuur geldt dat de inventarisatie het 'bruto' bedrag betreft dat drukt op de gemeentelijke financiën. Op onderdelen vindt dekking plaats door onder andere rijksbijdragen, subsidies, anterieure overeenkomsten, leges of komen kosten tot uitdrukking in kapitaallasten doordat toerekening plaats vindt aan projecten en investeringen. Deze kosten worden dus niet allemaal uit de algemene middelen gedekt.

Een extra toelichting op de externe inhuur

Door de CDA-fractie is het verzoek neergelegd om een gespecificeerd overzicht van de gemaakte kosten ten aanzien van inhuur van externen voor de jaren 2021, 2022 en de 1^e-helft van 2023 waarbij de koppeling gelegd wordt met de diverse beleidsterreinen. Mede naar aanleiding van dit verzoek is bijgaand overzicht samengesteld.

Overzicht inhuur 2021					
<u>Projecten:</u>		Bedrag	Totaal		
Ongevingswet		43.900			
t Veen		57.400			
Woonzorgzone		22.400			
Projecten (waaronder Binnenstad, Vechtstraat, Bijveldsingel, KCC etc.		70.900			
<u>Exploitatie:</u>					194.600
Waaronder Service desk, Wet maatschappelijke ondersteuning, griffie, vergunningverlening en handhaving, garantiebannen, beschut werken etc.					733.600
<u>Bedrijfsvoering / overhead:</u>					
Waaronder Planning & Control, HRM, Wvra, Inkoop en aanbesteding, Algemene verordening gegevensbescherming, digitale informatievoorziening, zaakgewijs werken etc.					472.400
Totaal:					1.400.600

Overzicht inhuur 2022		Bedrag	Totaal
Projecten:			
Omgevingswet	164.700		
't Veen	168.500		
Woonzone	69.700		
Milieu en duurzaamheid	169.500		
Noord Veluwe Bereikbaar	65.700		
Verkeersmaatregelen	88.200		
Riolering en waterzuivering	62.300		
Projecten (waaronder Binnenstad, KCC, Veerstrand, Nieuwstadt etc.)	140.200		
Exploitatie:			928.800
Waaronder Servicedesk, Wet maatschappelijke ondersteuning, participatiewet, vergunningverlening en handhaving, garantiebaten, bescut werken, gemeentelijke opvang Oekraïners etc.			1.218.000
Bedrijfsvoering / overhead:			
Waaronder Finance & Control, HRM, Inkoop en aanbesteding, zaakgewijs werken, communicatie etc.			828.500
Totaal:			2.975.300

Personeelsstaat 2022	7.673,400	
Totaal inhuur 2022	2.975,300	
Totaal:		10.648,700
Percentage:		28%

Overzicht inhuur 1e-halfjaar 2023		Bedrag	Totaal
<u>Projecten:</u>			
Omgevingswet	131.600		
't Veen	183.400		
Woonzorgzone			
Milieu en duurzaamheid	64.200		
0.1 - Noord Veluwe Bereikbaar	86.100		
Verkeersmaatregelen	47.200		
Riolering en waterzuivering	40.200		
Projecten (waaronder stadhuis toilet, Hessenweg, de Zaaier)	5.600		
Wegen	20.500		
		578.800	
<u>Exploitatie:</u>			
Onderverdeeld naar taakvelden:			
0.1 - bestuur	98.900		
0.61 - OZB woningen	5.200		
1.2 - openbare orde en veiligheid	103.800		
4.2 - onderwijshuisvesting	23.100		
4.3 - onderwijsbeleid en leerlingzaken	8.100		
6.1 - samenwerking en burgerparticipatie	39.900		
6.2 - toegang en eerstijlfinvoorzieningen	121.500		
6.3 - inkomensregelingen	157.800		
6.5 - arbeidsparticipatie	88.500		
6.81a - beschermd wonen	22.700		
7.1 - volksgezondheid	47.500		
8.1 - ruimte en leefomgeving	900		
8.3 - wonen en bouwen	33.200		
		854.300	
<u>Bedrijfsvoering / overhead:</u>			
Waaronder Finance & Control, HRM, Inkoop en aanbesteding, KCC, communicatie etc.			636.000
Totaal:			2.069.100